

**ТАЄМНИЦЯ
«АДМІРАЛА
НАХІМОВА»**

→ 3

**«ЩО НАМ ДАЛА РЕВОЛЮЦІЯ»:
СПРОБИ ЄДНАННЯ
СЕВАСТОПОЛЯ З УКРАЇНОЮ
У 1917-1918 рр.**

→ 4

ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНА
УКРАЇНСЬКА
ГАЗЕТА

КРИМСЬКА СВІТЛИЦЯ

№ 45
9.11.2018

www.svitlytsia.in.ua

НАГОЛОС

Заявлений вислів про те, що мова – душа народу, дає підстави називати законопроект № 5670-д «Про забезпечення функціонування української мови як державної», нещодавно ухвалений у першому читанні, проектом закону про душу. Прагнення держави залізити людині в душу завжди виглядає підозрілим, тому варто розібратися, про що саме йдеться?

**ВАЛЕРІЙ
ВЕРХОВСЬКИЙ**

висть отримати будь-яке українське періодичне видання українською мовою. Так само й роздрібна торгівля зобов'язана викладати на полиці не менше 50% газет, журналів чи брошур українською мовою (але це стосується назв, а не накладів). Крім того, уточнюється: «У місці розповсюдження одного друкованого засобу масової інформації обов'язково розповсюджується версія цього засобу масової інформації українською мовою».

Це вже було: наприклад, за законом «Про мови в УРСР», ухваленим у 1989 році, перехідний період українізації мав закінчитися вже у 2000-му, тобто вісімнадцять років тому, а ми змушені повертатися туди, звідки починали, тому що той закон лише проголосував прекрасні гасла, далекі від реальності... У підсумку ми дійшли до ухвалення в 2012 році іншого закону – «Про засади державної мовної політики», так званого «закону Ківалова-Колесніченка», скасованого лише цього року.

Наскільки ж дієвим буде впровадження нового мовного законодавства: чи врятує це «українізовану» літературу, «українізовані» ЗМІ чи кіно, перекладене українською на вимогу закону?

Коли кажуть, що мова – атрибут державності, то в цьому певна логіка очевидна: найголовнішим атрибутом будь-якої держави є не прапор, гімн, герб чи територія з населенням, а бюрократичний апарат, що продукує купу документів (рішень, постанов, актів, дозволів, заборон, відписок тощо), а вся та документація має зрештою бути написана якоюсь чітко визначеною мовою.

«Мова – лише засіб передачі інформації», – запевняють ліберали, і посилаються на світовий досвід. Держава може існувати, послугуючись не лише «мовою

ЗАКОН ПРО ДУШУ

іншої держави», а й навіть «мовою держави-агресора», і світова історія знає достатньо таких прикладів. Національна ідентичність може базуватися на мові, а може – на чомусь іншому, але бюрократичне «виробництво» має здійснюватися однією чітко визначеною мовою.

Якраз із мовою діловодства все зрозуміло. На жаль, після трьох десятиліть боротьби за мову в незалежній Україні відбувається щось незрозуміле, що не відпові-

дає жодній логіці: більшість друкованих ЗМІ та більшість книжок у продажу є російськомовними, практично всі фільми та телесеріали знімаються тією ж мовою... Хоча офіційні дані перепису 2001 року стверджують, що для двох третин мешканців країни рідною є саме українська.

Чим би обумовлено таке становище не було, але виправляти деформацію необхідно. Саме через це в законопроекті є статті, що ма-

ють регулювати використання мов у друкованих і електронних ЗМІ, книгодрукуванні, театрі та кінематографі.

Наприклад, стаття 19 урочисто проголошує: «Держава забезпечує застосування державної мови в культурі». Для цього у кінофільмах, наприклад, репліки іншою мовою можуть становити не більше 15%, й обов'язково супроводжуватися субтитруванням. Щодо театрів, оскільки вже історично

склалося, що є російська драма і є українська драма, запропоновано іншу схему: супроводжувати виставу субтитрами; однак ця вимога стосується лише державних і комунальних театрів, а не приватних.

Стаття 21 визначає, що друковані ЗМІ можуть виходити або лише українською, або українською та паралельно дублюватися іншою мовою. Пропозиція для передплатника також має забезпечити можли-

«ОТЦВЕЛИ УЖ ДАВНО ХРИЗАНТЕМЫ В САДУ...»:

100 РОКІВ ЗАГИБЕЛІ МИКОЛИ ХАРИТО

→

7

НАГОЛОС

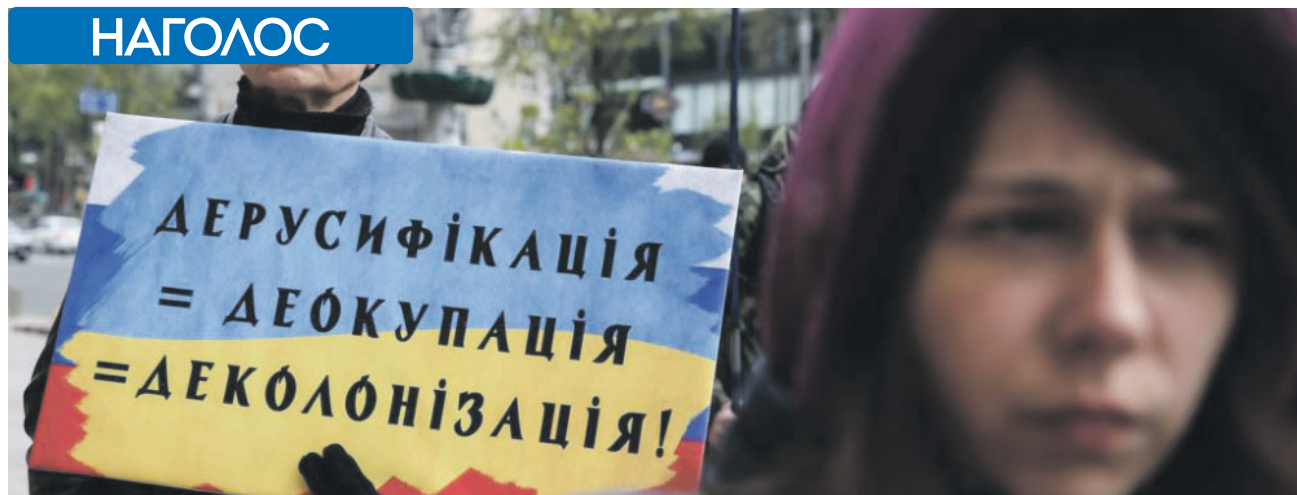

ФОТО З ВІДКРИТІХ ДЖЕРЕЛ

ЗАКОН ПРО ДУШУ

ВАЛЕРІЙ ВЕРХОВСЬКИЙ

Для деяких періодичних видань нічого не зміниться (скажімо, для газет «День» або «Дзеркало тижня»), іншим доведеться витратитися на переклад і символічний друк «українізованого» випуску. Деякі видання відтак можуть вибути з гри, але для найбільш затято проросійських газет спонсор знайдеться.

Отже, вся російськомовна преса з впровадженням закону стає доступною також і українською, це досягнення? Формально, так – букви закону буде дотримано, але що це змінить по суті? Цікаво, що впровадження статті 21-ї нового мовного закону відбудеться після масового закриття друкованих ЗМІ у 2019 році, що виходило українською і лише українською мовою. Це стане наслідком впровадження іншого закону – про реформування державних і комунальних друкованих ЗМІ. Позиції української періодики таким чином не посиляться, а значно послабляться.

Звісно, громадсько-політичні видання не мають права належати державним установам, інакше це не журналістика; звісно, державна форма власності показала свою неефективність у виданні періодики. Втім, якщо держава позбавляє підтримки газети чи літературні часописи, то їх має підтримувати або меценат, або інвестор... або інша держава.

Спочатку закрити українські ЗМІ, потім примусити видання, що виходять російською, до перекладу. У нас або права рука не відає, що робить ліва, або це стратегія, що називається: спочатку заасфальтувати, потім посяяти? Втім, якщо зробити

навіпаки – посяяти і заасфальтувати, то результат не зміниться.

Проблема не в існуванні російськомовних журналів, газет, книжок, фільмів, а у відсутності українських. У відсутності чесної конкуренції або в міфічній неконкурентоспроможності української мови. І якщо завтра ці журнали, газети, книжки та фільми просто будуть «українізовані» (тобто перекладені українською мовою без кардинальних змістовних змін), то яка користь від такого закону, крім того, що українські письменники та журналісти отримають чудову нагоду підзаробити, перекладаючи чужі тексти?

Стаття 22 у пункті першому значає: «Видавець, внесений до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції, зобов'язаний видавати державною мовою не менше 50% від усіх виданих ним упродовж відповідного календарного року назв книжкових видань».

Так то за номенклатурою назв, але ж за накладом книжки російською можуть становити й 90% – усе залежить тільки від попиту. А досвід формування попиту у деяких «внесених до державного реєстру» величезний: наприклад, достатньо лише зробити непрофесійний, «непролазний» український переклад, щоб споживач одноголосно обрав російську оригінальну версію книжки. А ще ефективніше видавати україномовну графоманію (коштом авторів, наприклад, на тлі якої б професійно написана російська книжка викликала б лише позитивне враження. Так, зрештою, і робиться вже років двадцять.

Для чого в Україні видавати романи та оповідання українською мовою? Для ілюзії, що мовне питан-

ня вирішено, для мешканців західних регіонів чи з огляду на те, що дітям, котрі зростали вже в незалежній державі, вчилися в українських школах і змалечку читали книжки українською, вже по 25-30 років. Але навіщо плутати питома українську літературу та переклади книжок з російської, нехай автори останніх мають українське громадянство? Це має стати досягненням у національній культурі?

Не менш безглуздо ця «косметична українізація» позначиться на кінематографі (і на телесеріалах), бо коли 85% реплік у картині звучимуть вишуканою літературною українською, без огляду на зміст, ефект присутності хутко сходить на нівець. Вишуканою літературною, бо стаття 3 п. 5-ї говорить про необхідність «запобігання вульгаризації української мови та змішуванню її з іншими мовами», але не робить жодних винятків з огляду на художню виразність і відповідність життєвим реаліям.

Це врешті-решт змусить кінематографістів викручуватися: або знімати лише про село, або про віддалені в часі події, або відкрити сценаристів-віртуозів, які здатні зобразити складне й багатозарове (у мовному розрізі зокрема) життя сучасного міста, не порушуючи при цьому законів. І, так, я впевнений, що все перераховане станеться: і про село, і про героїчне минуле, і віртуози з'являться. Тільки не одразу і не скрізь.

Без визначення чіткої та продуманої політики у сфері ЗМІ та культури ми ризикуємо повторити пройдений з 1989 року шлях, а головне – без громадської ініціативи, підтриманої державними інституціями, гарні гасла так і залишаться гаслами.

ДАЙДЖЕСТ

У «РЕСПУБЛІЦІ КРИМ» ТРИВАЮТЬ ПРОЦЕСИ «ПРИВАТИЗАЦІЇ» ТА «НАЦІОНАЛІЗАЦІЇ»

«Глава Криму» Сергій Аксьонов 29 жовтня заявив, що припускає «націоналізацію» заводу «Кримський титан» як «виключний захід для гарантування безпеки мешканців півострова», додавши, що загалом «націоналізація» застосовуватиметься на території «республіки» лише «в особливих випадках, виходячи з загальної безпеки російського Криму».

На додачу він припустив розробку «особливого механізму» для передачі «духовному управлінню мусульман республіки Крим і міста Севастополя» («ДУМКС») майна Меджлісу кримськотатарського народу (МКТН). «Це [МКТН] ворожа організація, що бажає зла республіці, тому мають бути вжиті відповідні заходи», – висловився він.

Раніше «делегати» підконтрольного окупантам «курултаю мусульман Криму», який відбувся 27 жовтня, попросили кримську «владу» передати «ДУМКС» майно МКТН – передусім, будинок № 2 на вулиці Шмідта у Сімферополі, де розташовувалися керівні органи МКТН, будівлю в селі Піонерському Сімферопольського району, де планувалося відкрити поліклініку для обслуговування депортованих кримських татар, і будівлю на вулиці Карла Маркса у Сімферополі, де планувалося організувати Кримськотатарський культурний центр. Тим часом «сенатор РФ від республіки Крим» Сергій Цєков в інтерв'ю для телеканалу «Россия-1» заявив, що кримський «муфтіят» отримає майно не МКТН, а конкретно Мустафи Джемілева.

За словами «міністра майнових і земельних відносин республіки Крим» Ганни Анохіної, запропонований їй «відомством» прогнозний план приватизації майна, що перебуває у «державній власності республіки», на 2019 р. погоджено з «комітетом державної ради республіки Крим з майнових і земельних відносин». Виходячи з оцінки прогнозованої вартості об'єктів, які пропонує-

ся «приватизувати», у 2019 р. очікується надходження до кримського «бюджету» не менш ніж 200 мільйонів рублів (~83 млн є). Також у «міністерстві» збираються провести «аукціони на відчуження» об'єктів у Заозерному, Новому Світі, Гаспрі, с. Молодіжному Сімферопольського району.

ТИМ ЧАСОМ

«Спікер» кримського «парламенту» Володимир Константинов заявив, що продаж шести «державних унітарних підприємств республіки Крим» перенесено на 2019 р. через відсутність охочих придбати їх цього року. Йдеться про підприємства «Кримгеологія», «Сімферопольський виноробний завод», «Конструкторсько-технологічне бюро «Судокмпозит», «28 управління начальника роботи», «Євпаторійський авіаційний ремонтний завод» і «Крим-вино».

«ЕНЕРГОМОСТУ» ЗАМАЛО: РОБОТУ МГТЕС ПРОДОВЖАТЬ НА РІК У Криму ще на рік продовжать роботу мобільних газотурбінних електростанцій (МГТЕС), перекинутих на півострів з території держави-окупанта у 2015 р. для забезпечення його «енергонезалежності».

Попри те, що до кінця 2018 р. планується повноцінно запустити нові «Балаклавську» і «Таврійську» ТЕС, які мають видати 940 МВт в енергосистему, МГТЕС поки що залишать задля підстрахування, оскільки запуск нових ТЕС може бути вкотре відтерміновано. Ініціатором цього кроку став «Системний оператор» (СО, диспетчер енергосистеми РФ), який вважає, що «з урахуванням поточної невизначеної ситуації є ризики порушення запланованих термінів впровадження»; при цьому допускаються як планові, так і аварійні зупинення роботи. 12 листопада урядова комісія держави-окупанта може прийняти рішення про залишення МГТЕС у Криму на рік.

ТАЄМНИЦЯ «АДМІРАЛА НАХІМОВА»

Звісно, всім відомо, що під ядерні випробування в імперії зла відводилися малолюдні місцевості на сході Казахстану та островах Нова Земля у Північному Льодовитому океані, а також на Тоцькому полігоні. Підземні ядерні вибухи з «мирною метою» здійснювалися в СРСР 124 рази, зокрема, двічі в Україні (у 1972 році в Харківській області та в Єнакієвому 1979 року). Втім, уже неповних три десятиліття спливає час від часу на поверхню інформація про те, що поблизу Кримського півострова у Чорному морі випробування ядерної зброї один раз таки сталося.

ВАЛЕРІЙ ВЕРХОВСЬКИЙ

Найменш такою версією називали в ЗМІ «небезпідставною» моряк і журналіст Віталій Костриченко та президент севастопольського «Морського зібрання» капітан 2-го рангу у відставці Володимир Стефановський.

Легкий крейсер «Адмірал Нахімов», споруджений на початку 1950-х років, прослужив лише до 29 липня 1960 року і був списаний як «застарілий», хоча 13 його «братів-близнюків» проекту 68-біс спокійно дотягнули до 1990-го; мабуть, «моральне старіння» в релігії «адміралів» пройшло непомітно. Законсервовані в 1960-х, вони знову ставали до флотської служби в 1970-х, під час брежнєвсько-устіновського нарощування збройних сил.

Доля ж «Нахімова» склалася трагічно, інакше не скажеш. У книзі В. Б. Іванова «Тайни Севастополя» капітан 2-го рангу, котрий побажав залишитися невідомим, каже так: «Дивуюся цьому галасу з «Нахімовим», адже всім давно відомо, що під ним було підірвано ядерну торпеду Т-5. Я наприкінці 50-х років служив у Феодосії на підводному човні проекту 613. Саме нашому човну довірили високу честь випустити по мішені атомну торпеду. Очевидці потім розповідали, що крейсер, не пригадую назви, буквально вилетів з води всім корпусом, будучи піднятий вгору потужним вибухом. А потім нас всіх змусили проходити

ТОЧКА ЗОРУ

Крейсер «Адмірал Нахімов»

дезактивацію, і кораблі, що брали участь у тих випробуваннях, хутко списали на брухт, бо метал їхніх корпусів унаслідок потрапляння радіоактивної води став дуже фонити». Анонімне джерело, ясна річ, не викликає особливої довіри, тому далі лише підтвержені факти.

Отже, фактом є те, що в 1958-1961 рр. Радянський Союз дотримувався мораторію на ядерні випробування, рішення про який було ухвалене Верховною Радою СРСР. Якщо ж таке випробування і відбулося в цей період часу, воно мало бути: а) засекреченим від міжнародної громадськості; б) підводним або підземним; в) проводитися не на полігоні Нова Земля або Семіпалатинському, а в іншому, несподіваному для ворожої розвідки, місці.

Отже, фактом є те, що в 1958-1961 рр. Радянський Союз дотримувався мораторію на ядерні випробування, рішення про який було ухвалене Верховною Радою СРСР. Якщо ж таке випробування і відбулося в цей період часу, воно мало бути: а) засекреченим від міжнародної громадськості; б) підводним або підземним; в) проводитися не на полігоні Нова Земля або Семіпалатинському, а в іншому, несподіваному для ворожої розвідки, місці

А чим пояснити напрочуд швидко списання нового крейсера одразу після навчань 1960 року? Костриченко стверджує: «З крейсера зідрали весь дерев'яний настил палуби, а корпус був відшкрябаний, а після покритий дуже дорогою фарбою – свинцевим суриком. Це перед самим списанням!».

Фактом є також зафіксована сейсмічна активність на дні Чорного моря – час (4 грудня 1960 року) та місце цього землетрусу (Феодосійська затока між мисами Меганом і Чауда) дивовижною точністю збігаються з місцем проведення навчань Чорноморського флоту.

Але як бути з повідомленням агентства «РИА-Новости» від 16 квітня 2014 року, де наводяться дані МНС РФ: «Проби води та ґрунту вказують на наявність у морі радіонуклідів цезію-137 та стронцію-90. Допустимі норми цих речовин у деяких точках акваторії перевищено в 70 разів. Згідно з даними МНС Росії підвищений вміст цезію-137 та стронцію-90 характерний для всього узбережжя північно-східної частини Чорного моря. Це обумовлене випаданням з атмосфери радіоактивних продуктів ядерних випробувань, а також надходженням продуктів аварійного викиду на Чорнобильській АЕС».

Чи можна звинувачувати у 70-кратному перевищенні наяв-

ності радіоактивних речовин Чорнобильську катастрофу? Адже Дніпро впадає в Чорне море аж ніяк не в районі Феодосії. Перша з наведених причин виглядає не такою вже безпідставною...

Втім, аби подати хоча б декілька точок зору, ми звернулися за коментарем до людини, яка розуміється в цьому питанні, – Радія Радутного.

«Викладена у статті версія видається мені вкрай малоімовірною, і ось з яких міркувань. Провести таку операцію таємно не вдасться. Навіть у наземних випробуваннях, які проводили значно простіше, задіяно сотні людей. Не всі з них дають підписки про нерозголошення, а з тих, хто дав, – далеко не всі зберігають мовчанку, та ще й стільки років. Витік інформації неминучий, а де він? Де мемуари, де спогади учасників подій? Нема. Анонімний капітан 2-го рангу – не джерело. Тим більше, що описана картина не відповідає задокументованим, добре вивченим картинам під час випробувань. Зона виникнення «султана» (викид мас води при підводному ядерному вибуху – авт.) та виходу газового пухиря значно перевищує розміри корабля. Якщо корабель у неї потрапив, то він гине, а не підстрибує.

Доля «Адмірала Нахімова» є не винятком, а скоріше, правилом. Практично всі кораблі цього про-

екту мають дуже схожу біографію. «Нахімов» було введено в дію у 1953 році, інші також стали у стрій в 1952-1953 роках, а на початку 1960-х їх почали роздавати потенційним союзникам («Орджонікідзе», наприклад, потрапив до Індонезії), переобладнувати під інші завдання, зокрема під ракетне озброєння. Епоху правління Хрущова, як відомо, добре характеризує термін «волонтаризм». Скажімо так, більшого бардаку в СРСР не було ні до, ні після. Тож нічого дивного, що крейсери спочатку ремонтували, потім модернізували, консервували, переобладнували, фарбували свинцевим суриком, а врешті – списували.

Сейсмічна активність у Чорному морі трапляється регулярно. Наприклад, під час написання цього коментаря трапився підводний землетрус магнітудою під 5 балів. Радіоактивне забруднення Чорного моря не новина. Його виявляла експедиція 1999 року, моніторило багато наукових закладів, екологи, фізики і просто туристи. Оцінки різняться, дуже помітно різняться.

У ядерних вибухів є певна «радіаційна сигнатура», яка дозволяє визначити навіть тип заряду, а не те, що відрізнити від чорнобильського або природного джерел забруднення (так, у Азовському морі є природні джерела радіації). І нарешті, головне запитання – навіщо? Навіщо підривати заряд у місцевості з щільним заселенням, з дачами керівників, майже на кордоні з ворожою тоді Туреччиною? Приховати вибух потужністю 3,5 кілотонн неважко й в інших місцях. Якраз тоді народжувалися методи приховування, наприклад, так званий «декаплінг», який, за розрахунками, дозволяв зменшити сейсмічну сигнатуру від ядерного вибуху в дві сотні разів. Приховати вибух у звичайному місці, в бухті Чорна губа на Новій Землі, було б значно легше. Тим більше, що у 1961 році кілька пусків згаданих торпед Т-5 у Чорній Губі таки здійснили...».

P.S. Поки що нам залишається лише сподіватися, що коли-небудь усі припущення щодо крейсера «Адмірал Нахімов» будуть або спростовані, або підтвержені. Закриті архіви колишньої метрополії обіцяють нам багато «открытий чудных»...

5-10 червня 1917 р. відбувся II Всеукраїнський військовий з'їзд, згідно з рішенням якого у Севастополі було створено Севастопольську українську раду (далі СУР) військових і робітничих депутатів на чолі з прапорщиком Костянтином Величком. Крім цієї організації, на захисті інтересів українства міста в умовах безвладдя, що наростало, стояли Чорноморський український військовий комітет та українська фракція Севастопольського «совета», який більшовики намагалися якнайшвидше «прибрати к рукам». Рада виступила з вимогою українізації Чорноморського флоту (далі ЧФ) та підпорядкування його Українській Центральній раді (УЦР), сприяла відповідним процесам і підтримувала їх.

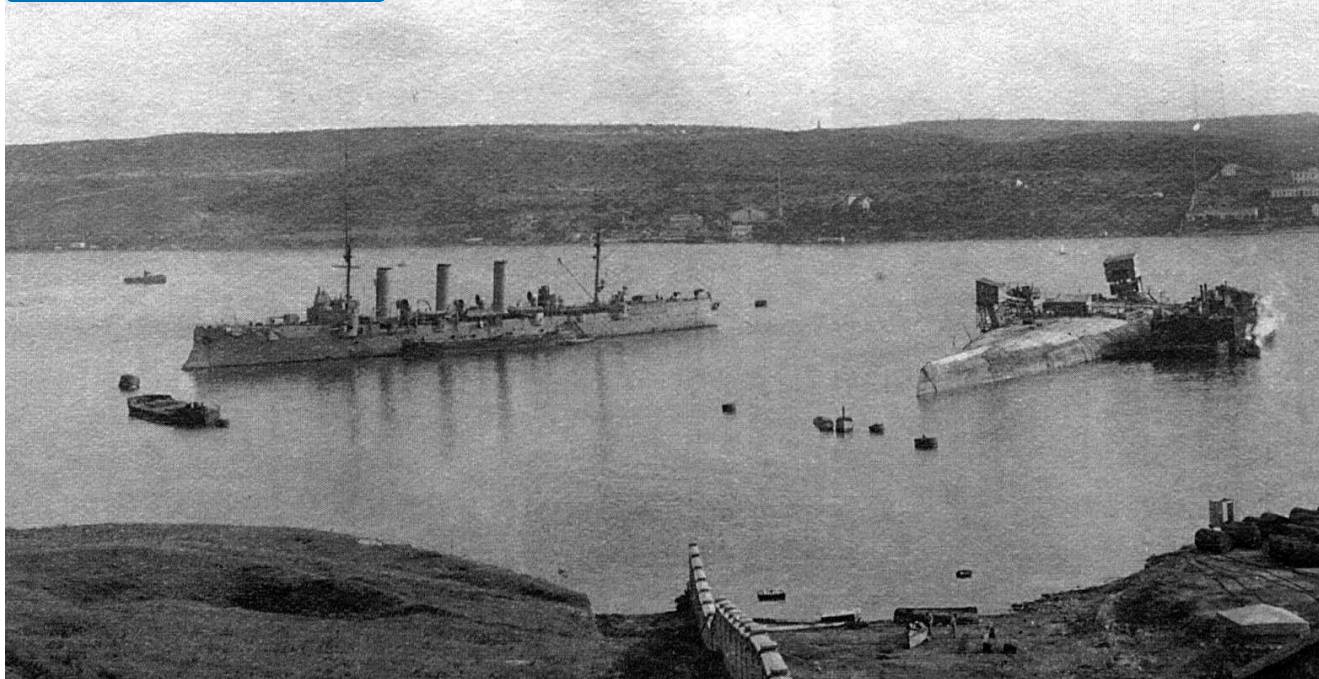
СЕРГІЙ КОНАШЕВИЧ

СУР мала свій друкований орган – «Бюлетень Української Ради військових і робітничих депутатів міста Севастополя», який виходив здебільшого російською мовою: українською в ньому подавалися новини та офіційні звістки з Києва, та й то не завжди. Редакція видавництва комітету СУР, як і сама Рада, розташовувалася у будинку № 33 на Нахімовському проспекті. Видання друкувалося у типографії колишнього редактора-видавця місцевої газети «Крымский вестник», одеського міщанина Ісаака Неймана.

На жаль, у столичних сховищах вдалося відшукати лише два примірники «Бюлетеня». Однак з них можна отримати певні свідчення про соціально-політичне життя українців Севастополя кінця 1917 – початку 1918 рр.

У № 4 «Бюлетеня» за 22 грудня 1917 р. (вочевидь,

ЯК ЦЕ БУЛО...

Севастополь під час революції

«ЩО НАМ ДАЛА РЕВОЛЮЦІЯ»: СПРОБИ ЄДНАННЯ СЕВАСТОПОЛЯ З УКРАЇНОЮ У 1917-1918 рр.

Ескадрений міноносець «Завидний», на якому була впливова українська рада

дату подано за старим стилем) було розміщено звернення Окружної комісії Чорноморського флотського округу з виборів до Установчих зборів Української народної республіки (УНР). Завданням вказаної виборної законодавчої установи було затвердження нового ладу та встановлення конституції Української держави. Згідно з III Універсалом, день виборів призначався на 9 січня, а день скликання – на 22 січня 1918 р. Втім, в умовах більшовицької агресії проти

УНР Установчі збори не були скликані.

У зверненні комісії зазначалося, що до складу України входять: «Губернії Волинська, Катеринославська, Київська, Полтавська, Подільська, Харківська з приєднанням Грайворонського повіту Курської губернії, Херсонська, Чернігівська з приєднанням Путивльського повіту Курської губернії, повіти Острогозький, Валуйський, Бірюченський і Богучарський Воронізької губернії та Новооскольський повіт Кур-

ської губернії, Таврійська губернія, куди входять Бердянський, Дніпровський і Мелітопольський повіти». Для проведення виборів на фронті було засновано 5 фронтових виборчих округів – Північний (з військами, які перебувають у Фінляндії і підпорядковуються командувачеві Балтійського флоту), округи Західного, Північно-Західного, Румунського та Кавказького фронтів. Для проведення виборів на флоті було засновано 2 округи – Чорноморський і Балтійський, які склалися з «команд суден, берегових команд, а також тих, що служать командувачам флотів».

У цих двох округах, голосуючи за особливі кандидатські списки, могли брати участь «військовослужбовці, які належать до військових частин або обслуговують війська; особи обох статей, які служать при військах, командах кораблів і берегових частинах Чорноморського та Балтійського флотів і досягли 20-річного віку; чини цивільних ви-

домств; духовні всіх віросповідань; інші службовці, навіть вільнонаймані, в тому числі й робітники різних частин військового управління». При цьому зазначалося, що право голосування мали й особи, які не досягли 20-річного віку, але за умови перебування на дійсній військовій службі. Також комісія спонукала всі частини флоту і гарнізону Севастополя та Балаклави поквапитися подати виборчі списки всіх громадян УНР у двох примірниках із зазначенням губернії та повіту кожного не пізніше 23 грудня 1917 р. (вірогідно, за ст. ст.). Від комісара з виборів підписався секретар Рибка. Прізвище самого комісара з'ясувати не вдалося, оскільки, на жаль, у цьому місці сторінку архівного примірника було протерто. Найвірогідніше, це був член УЦР від Криму Юрій (Георгій) Дежур (Журов): саме з ним на початку січня 1918 р. зв'язувався телеграфом голова Громади українців Південного берега Криму Павло Горянський, повідомляю-

чи про складання списків виборців. У Криму вибори, з огляду на терор і арешти з боку ліворадикальних сил за підтримки матросів ЧФ, відбулися лише деінде. 29 січня Горянський повідомив до Севастополя, що вибори відбудуться 2-4 лютого, – незважаючи на те, що в Ялті, яка переходила з рук у руки, 16 січня було встановлено «диктатуру пролетаріату». Зрештою, як і на всьому півострові.

У № 2 «Бюлетеня» за 5 січня 1918 р. (дату також, імовірно, подано за старим стилем) було надруковане звернення до «товаришів матросів-українців», підписане «Е. С.» (криптонім розшифрувати не вдалося), текст якого у перекладі, зі скороченнями, подаємо нижче.

«...Наразі ви є широким полем, на якому всі, кому не лінь, сіють своє огидне сім'я, нацьковуючи вас на ваших батьків і братів. Вдумайтеся і розберіться з холодним здоровим розумом у тому, куди вас кличуть і який бруд ллють ваші уявні доброзичливіці на наших батьків і братів. Ми всі скалічені старим режимом настільки, що не знаємо себе – не знаємо, якої ми народності і якою є наша історія. Нам казали, що ми х**ли, і в ліпшому випадку – малороси. Слова «українець» не можна було вимовляти, бо той, хто вимовляв або писав його, був заарештований жандармами і засуджений як революціонер (тепер за це ж – як контрреволюціонер). Відбувся переворот. Ми, українці, заявили, що ця революція має вивільнити як пригноблений клас трудового народу, так і нації, що були гноблені за царизму. Ми рішуче заявили, що ми більше не х**ли і не малороси, а українці, які мають свою історію, свою територію, свою мову, свої звичаї, і що це дає нам право на суверенне існування нації і держави. За це нас звинувачували у тому, що ми проводили свою політику в інтересах Німеччини, що все це робиться на німецькі гроші. Це казала і писала «малоро-

сійська» буржуазія, а російські соціалісти – революціонери та меншовики – їй у цьому допомагали. Більшовики мовчали, або ж хвалили Раду¹. Ми, українці, що бажають блага своєму пригнобленому селянству та пролетаріату, робили свою справу – організували цей пригноблений клас докола українських соціалістичних партій...

...Товаришів більшовиків українського походження запитую: чи визнаєте ви українську націю? І якщо визнаєте, то чому ви іменуетесь не українською, а російською соціально-демократичною робочою партією більшовиків? Якщо мені дадуть відповідь, що ця партія є інтернаціональною, то чому ж таки носить назву російської, а не просто партії? Відтак, якщо вона може носити назву російської партії, то з таким же успіхом може існувати і німецька партія більшовиків, і англійська, і т.д., і т.ін., а звідси кінцевий висновок, що може бути й українська партія більшовиків. Вітаючи будь-яку соціалістичну партію, якщо вона не перетворюється на потвору, я суто вітатиму більшовиків українського походження, коли вони проявлять своє національне обличчя і припинять іменуватися російською СДРП. Товариші більшовики українського походження, зробіться українськими більшовиками і візьміться самі за державне будівництво своєї нації, і тоді вам буде видніше, де буржуї і де ваші доброзичливі. Якщо ж ви не візьметеся за цю справу, як належить соціалістам, то буде злочином за допомогою наших російських товаришів руйнувати те, що з такими труднощами створено в Україні вашими батьками і братами.

Звертаю вашу увагу на наступне: що нам, українцям, дала революція у Севастополі? А ось що: нам усім відомо, що колишнього лейтенанта Благовіщенського² революційна демократія в особі революційного трибуналу судила лише за те, що він – українець. Але це для вас не переконливо, бо Благо-

Намъ говорили, что мы хотим и въ лучшемъ случаѣ малороссы. Слово украинецъ нельзя было произносить, ибо произносящій или пишущій его арестовывался жандармами и судился, какъ революціонеръ. (Теперь за это же, — какъ контр-революціонеръ). Товарищи! Произносять и пишутъ: Мы, Украинцы, заявили, что эта революція должна раскрыть, какъ угнетенный классъ трудового народа, такъ и угнетавшійся при царизмѣ націй и мы рѣшительно заявили, что мы больше не хотимъ и малороссы, а украинцы, являющіе свою исторію, въ своей территоріи, свой языкъ, права и обычаи и что это даетъ намъ право на суверенное существованіе, какъ нація, какъ державы и... товарищи!

віщенський є офіцером, а якщо офіцер – отже, буржуї і контрреволюціонер, хоча такого звинувачення й не було висунуто, і Благовіщенський визнав себе українцем не вчора, а тоді, коли українці в Раду більшовики розхвалювали...

Отямтеся ж, товариші, починайте самі кувати ваше щастя, бо може настати час, коли й вас судитимуть за те, що ви насмілитесь назвати себе українцями...».

Однак, на превеликий жаль, ці заклики не здобули належного результату.

Ще з середини грудня 1917 р. у Севастополі відбувалися самочинні «революційні суди», наслідками яких ставали масові страти офіцерів армії та флоту. На початку січня 1918 р. було проведено «похід на татар», який очевидці називали «блисковою перемогою радянської розбійницької банди над мирним татарським народом» (зокрема, радянська історіографія згадує про розгром червоногвардійцями та моряками «банд татарських націо-

налістів» у Феодосії, Євпаторії та поблизу Севастополя). Тоді ж у Севастополі відбувся мітинг моряків, вояків і портових робітників, у резолюції якого зазначалося: «Тавруємо ганьбою Київську раду з її генеральними секретарями – угодовцями з буржуазією та каледінцями³, які накладають петлю на скалічену шию селян і робітників. Геть угодовців! Не розраховуйте на ЧФ, бо ми першими наставимо на вас 12-дюймові гармати». 20 січня збільшовичені виконком Севастопольської ради військових і робочих депутатів (далі «Рада») та «Центрофлот» на об'єднаному засіданні прийняли резолюцію про невизнання «контрреволюційної» УЦР. СУР, своєю чергою, не визнавала більшовицької влади, однак утримувалася від активних виступів. 26 січня кат України, народний комісар Володимир Антонов-Овсієнко відтелеграфував з Харкова: «У Севастополі тріумфувала радянська влада. Всі судна перейшли на її бік. Раду (ймовірно, СУР – авт.) розігнано».

2 лютого голови севастопольської Ради та «Центрофлоту» М. Пожаров і С. Романовський відправили до Ради народних комісарів (РНК) у Петрограді телеграму (копія було розіслано до Києва, Харкова і т.д.) з запевненням, що ЧФ визнає як «єдину виразницю волі трудового народу» лише центральну владу в особі РНК, а в Україні – лише «владу трудового на-

роду» в особі маріонеткового Харківського Всеукраїнського виконавчого комітету. УЦР чорноморці заявили, що її наказів і приписів вони виконувати не будуть. 9 лютого, підписавши Брестську мирну угоду з Німеччиною, УЦР добровільно відмовилася від Криму як української території. Помилку за кілька місяців візьметься виправляти уряд гетьмана Павла Скоропадського.

У середині лютого в Севастополі лунали запальні промови про необхідність знищення інтелігенції та буржуазії, про тріумф пролетаріату і т. ін. Незабаром у місті розгорнувся терор, спровокований заворушеннями серед матросів, котрі вирішили «примусити буржуазію опустити голови, піднесені під впливом німецьких успіхів на фронті» (у той час розпочався наступ німецького війська на Східному фронті, зруйнованому демобілізацією). Центральний комітет (ЦК) Ради про це нічого не знав і, отримавши повідомлення про збір на Кам'яній пристані 2500-3000 озброєних матросів, які нікого не хочуть слухати і діють на свій страх і ризик, вирішив зупинити цей виступ і відправив до бунтівників двох своїх представників. У відповідь матроси заявили, що час слів минув – настав час знищити «буржуїв» у місті, після чого розбилися на окремі групи і розпочали масові арешти. 21 лютого РНК видала декрет Леніна «Соціалістична вітчизна у небезпеці!», який впроваджував смертну кару, скасовану II Всеросійським З'їздом Рад у жовтні 1917 р. Лише у ніч на 23 лютого у Севастополі було вбито, за зафіксованими свідченнями, 250 людей, з яких перед смертю кати нелюдськи знущалися: серед жертв, зокрема, були кримськотатарський духовний і політичний діяч Номан Челебіджихан та севастопольський митець караїмського походження Михайло Казас.

На ранок ЦК дозволив влаштувати блюзнірську ходу Севастополем під гаслом «Вся власть Советам»,

яка пройшла під урочистий музичний супровід оркестру. З метою припинення самочинних обшуків було організовано очолені комісарами загони, які мали проводити обшуки і вилучати коштовності. За історичними свідченнями, гасла «диктатури пролетаріату» не зустріли підтримки більшості населення, але були нав'язані силою зброї.

Аналогічні акції відбувалися у Сімферополі, де в ніч на 24 лютого було розстріляно 170 людей, та Євпаторії, де 2 березня відбулися таємні страти; заклики до самосуду лунали в Алушті та Ялті. Масовій різанині у Севастополі кінець поклали робітники, сформувавши дієві загони самооборони, після чого зажадали перевиборів збільшовиченої ради міста, керівництво якої, виступивши з публічним осудом скоєного, нічого не зробило для покарання винних – хіба що було усунуто з посади голову «Центрофлоту» Романовського. Ще довго шторми викидали на берег трупи.

Крим від більшовиків було звільнено німецькими та українськими військами, котрі місцеве населення зустріло як визвольні, наприкінці квітня 1918 р. Тоді ж над Севастополем і над кораблями ЧФ замайо-рили українські прапори. Проте, на жаль, ненадовго.

- 1 Вочевидь, мається на увазі УЦР.
- 2 Леонід Володимирович Благовіщенський (1886–1929) – лейтенант Чорноморського флотського екіпажу. Активно виступав за українізацію флоту в Одесі. 12 січня 1918 р. отримав виправдальний вирок «революційного суду». Згодом служив у «Збройних силах півдня Росії» та «Російській армії» (ймовірно, під командуванням П. Врангеля). 28 березня 1920 р. отримав звання старшого лейтенанта. Емігрував до США. Помер у Нью-Йорку.
- 3 Від прізвища військового отамана Дону, діяча Білого руху Олексія Каледіна, чие антибільшовицьке повстання підтримала УЦР.

Про необхідність підготовки вчителів української мови та літератури у зросійщеному на 100% Кримському державному педагогічному інституті (спадкоємцеві Таврійського університету) київські компартійні чиновники заговорили лише після входження Кримської області до складу України.

ПЕТРО ВОЛЬВАЧ

Як засвідчує архівний документ № 66 від 13 вересня 1954 року (Записка Кримського обкому КПУ), вже у 1955 році у кримських школах мало бути понад 600 учителів української мови та літератури. (Крим в умовах суспільно-політичних трансформацій (1940-2015). Збірник документів та матеріалів. – К., ТОВ «Видавництво Кліо», 2016. – С. 331-332). У подальші роки їхня кількість мала зрости в рази.

Безумовно, що залучити таку кількість кваліфікованих викладачів з інших областей України було важко. У Києві добре розуміли, що питання з учителями української мови та літератури кардинально могла вирішити добре налагоджена підготовка їх у місцевому Кримському педінституті. Відреагувавши на зазначену доповідну записку Кримського обкому КПУ, міністр освіти УРСР 14 жовтня 1954 року за № 471 видав наказ «Про організацію відділення української мови та літератури і запровадження викладання української мови в Кримському педагогічному інституті ім. М. В. Фрунзе. (Збірник: Факультет української філології та українознавства ТНУ ім. В. І. Вернадського, Сімферополь, Таврія, 2008р. – С. 11).

Вже восени 1954 року в педінституті з числа студентів-філологів було створено першу академічну групу із вивчення української мови. За браком місцевих фахівців до Сімферополя з Криворізького державного педагогічного інституту за-

ДО ДНЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПИСЕМНОСТІ ТА МОВИ

Новий головний навчальний корпус Кримського педінституту (ТНУ), 1965 рік

УКРАЇНСЬКА ФІЛОЛОГІЯ В ТАВРІЙСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

просили досвідченого педагога Антоніну Йову (Смирнову). Цілковито виправдано, що випускники-українські філологи усіх поколінь називали її матір'ю українських педагогів Криму. Впродовж кількох десятиліть ця героїчна жінка й високообдарований вчений педагог заклала наріжний камінь в українську педагогічну освіту й науку у Криму. Майже 32 роки А. Йова пропрацювала викладачем та доцентом створеної нею кафедри української мови у Кримському педінституті

та Сімферопольському державному університеті.

Кафедру української мови та літератури в Кримському педінституті відкрили 26 серпня 1955 року. Для завідування нею з Криворізького педінституту запросили колишнього фронтовика, кандидата філологічних наук, доцента Петра Киричка. Він узяв безпосередню участь у створенні повноцінного відділення української філології на історико-філологічному факультеті, сформував працездатний колектив з високоповажних педагогів та науковців.

На його запрошення на кафедрі української літератури розпочинають свою діяльність талановиті педагоги й науковці: Воля Заханевич, Марія Доценко (Зірченко), Георгій Неділько. Серед викладачів кафедри української літератури був і відомий літературний критик та літературознавець Мусій Богущкий. Він та письменник Іван Нехода, за урядовим завданням, створили Кримську організацію Спільки письменників України.

Петро Киричок, як завідувач кафедри української мови та літератури, фак-

тично виконував роль керівника українського відділення історико-філологічного факультету. Розбудова і зміцнення відділення відбувалася за його активної участі. На цій посаді він пропрацював з 1955 до 1977 року, поєднуючи педагогічну діяльність з науковою. Петро Киричок влітку 1997 року першим в історії Сімферопольського державного університету захистив дисертацію на здобуття ступеня – доктор філологічних наук зі спеціальності «Українська література».

Українське відділення історико-філологічного факультету до середини сімдесятих років минулого століття кадрово і матеріально зміцнилося настільки, що у червні 1975 року було створено дві повноцінні кафедри – української мови та української літератури. Упродовж 1987-1998 років кафедрою української літератури завідувала вихованка університету Катерина Покитило, а з 1998 до 2003 року – кандидат філологічних наук Віктор Гуменюк.

Справжньою окрасою та гордістю не лише кафедри української літератури фі-

лологічного факультету, але і всього університету був кандидат філологічних наук, професор Олександр Губар. Науковець започаткував на кафедрі та в університеті вивчення українсько-інтернаціональних культурних відносин. Він є автором оригінальних праць з українсько-російських, українсько-білоруських, українсько-вірменських, українсько-італійських культурних зв'язків.

Олександр Губар здійснив видання двох популярних серед кримських педагогів книг – навчальних посібників про українських письменників Криму другої половини ХХ століття: «Чорноморська хвиля» та «Сучасні українські письменники Криму».

Вельми колоритною науково-педагогічною постаттю на цій кафедрі був доцент Михайло Вишняк. Упродовж 2003-2005 років він завідував кафедрою. Його перу також належать кілька поетичних збірок. Він – член Національної спілки письменників України, тривалий час очолював українське відділення Кримської письменницької організації.

У середині 1975 року для завідування кафедрою українського мовознавства запросили відомого ученого, кандидата філологічних наук, професора Євгена Рєгушевського. З його приходом наукова робота кафедри суттєво поживилась. Як результат, за увесь час існування кафедри української мови (мовознавства) було захищено 1 докторську і 20 кандидатських дисертацій зі спеціальності «Українська мова».

Українське відділення завдяки діяльності двох українознавчих кафедр – мови та літератури стало настільки потужним, що 19 січня 2005 року було видано наказ ректора «Про створення факультету української філології та українознавства» на базі цих двох кафедр. Перед окупацією Криму РФ у складі цього факультету діяло чотири кафедри: українського мовознавства, теорії та історії української літератури, українознавства і культури української мови.

Дві з чотирьох кафедр мали загальноуніверситетський статус. Кафедра культури української мови забезпечувала викладання української мови за професійним спрямуванням, а кафедра українознавства – історії України на всіх інших п'ятнадцяти факультетах Таврійського університету. На факультеті були створені комп'ютерний та мультимедійний класи, обладнані за останнім словом техніки.

Гордістю факультету стали спеціалізовані аудиторії «Українська оселя», аудиторія ім. О. І. Губаря, «Музей українського рушника», «Виставкова зала «Україна крізь віки». Зазначений комплекс утворював справжній Центр українознавства. Станом на 2010 рік на факультеті працювало 6 докторів наук, професорів, 26 кандидатів наук.

Факультет української філології за свою багатолітню історію підготував тисячі вчителів української мови та літератури не лише для Криму, а й півдня України, більшість з них випрадали високе і відповідальне звання – український народний вчитель.

Українське відділення завдяки діяльності двох українознавчих кафедр – мови та літератури стало настільки потужним, що 19 січня 2005 року було видано наказ ректора «Про створення факультету української філології та українознавства» на базі цих двох кафедр. Перед окупацією Криму РФ у складі цього факультету діяло чотири кафедри: українського мовознавства, теорії та історії української літератури, українознавства і культури української мови

«ОТЦВЕЛИ УЖ ДАВНО ХРИЗАНТЕМЫ В САДУ...»: 100 РОКІВ ЗАГИБЕЛІ МИКОЛИ ХАРИТО

ПОСТАТІ

100 років тому, 9 листопада 1918 р., на хуторі Тихоріцький (Кубанська народна республіка; нині – місто Тихорецьк Краснодарського краю РФ) трагічно обірвалося життя 31-річного композитора й поета, автора всесвітньо відомого романсу «Отцвели уж давно хризантемы в саду...» і ще майже півсотні музичних творів Миколи Харито.

ІГОР СВІТЛИЧАНИН

Народився він 31 грудня 1886 р. в Ялті. Мати, Надія Харито, походила з балаклавських греків-міщан (померла 20 грудня 1948 р. у Києві в 78-річному віці, похована у могилі сина). Батько, гірничий інженер Іван Іванисов, не міг офіційно одружитися з коханою красунею-грекинею, оскільки вже мав дружину і дітей у Санкт-Петербурзі, звідки прибув у 1880-х рр. на роботу до Ялти. Крім сина Миколи, в парі народилися 4 доньки – Віра, Ліда, Олена та Надія; всі діти мали прізвище матері.

Іванисов був вельми заможним – мав у Ялті розкішний особняк (зараз буд. № 13 на вулиці Чехова), в Алуці придбав 22 гектари соснового лісу, де планував заснувати приватний санаторій для хворих на туберкульоз. Надія Харито була освіченою жінкою і добре зналася на мистецтві; її музичні вподобання перейшли до

дітей, котрі змалку навчалися гри на фортепіано. Найобдарованішим виявився Микола, який у 5 років почав писати вірші. У 1895 р. хлопчик став учнем Ялтинської Олександрівської гімназії, де отримував похвальні грамоти за виконання на святах творів Баха, Бетховена, Шопена, Чайковського, Рахманінова і... свої

власні; граючи без нот, демонстрував чудову музичну пам'ять.

У старших класах, мешкаючи окремо, юнак збирав у своїй квартирі революційно налаштовану молодь – студентів, робітників і службовців, котрі критикували царя та уряд. У 1905 р., поховавши друга, вбитого поліціантами під час вуличних заворушень, Мико-

ла крізь навмисно відчинені вікна голосно й демонстративно виконав на фортепіано «Марсельезу». Після цього вчинку хлопець був виключений з гімназії і висланий з Ялти.

Після того, як Микола стараннями матері відновився у гімназії і скінчив її, родина у 1907 р. переїхала до Києва, де він став студентом спочатку фізико-математичного, а згодом юридичного факультету Київського університету св. Володимира, мав повагу й авторитет у студентському середовищі через глибоку начитаність, музичність, добрі душевні якості та харизму. Втім, через ліберальний світогляд опинився на межі виключення і потрапив до «чорного списку» через участь у політичних страйках та антиурядових демонстраціях.

Практично жоден студентський музично-поетичний вечір не обходився без Миколи Харито, котрий грав на роялі, співав, читав свої вірші і твори інших вподобаних поетів. Працював він у популярному на той час жанрі мелодекламації, створюючи для читців супровідну музику; був автором не лише талановитих фортепіанних п'єс, а й навіть таперської музики до німих кінофільмів за участі легендарного коміка Макса Ліндера. Неодноразово отримував наполегливі поради створювати романси, що заповнили тоді ціле музичне життя Російської імперії. Так восени 1910 р. народився його перший і найвідоміший романс – «Хризантеми» (пізніша назва – «Отцвели уж давно»), який уперше був виконаний, за одними даними, у київському кінотеатрі на Фундуклівській вулиці (зараз вулиця Богдана Хмельницького), де підробляв Харито, за іншими – у театрі Бергоньє (зараз Національний академічний театр російської драми ім. Лесі Українки).

Молодика, котрий приєднався до соціал-революціонерів (за іншими даними – Соціал-демократичної робітничої партії) і брав участь у численних студентських політичних зібраннях, наприкінці 1-го курсу відрахували з вишу разом із 720 студентами за антиурядові виступи. У 1911 р. після неодноразових обшуків він був заарештований і висланий під нагляд поліції до Пінеги (Архан-

гельська область, РФ), куди поїхав уже з дружиною, Марією Федорович. На заслання захворів на туберкульоз, після чого отримав дозвіл на виїзд до Швейцарії на лікування із зарахуванням терміну оздоровлення до загального терміну відбування покарання. За 2 роки перебування у Швейцарії Харито як вільний слухач відвідував консерваторські заняття. Після повернення він працював у Театрі мініатюр.

З початком Першої світової війни у 1914 р. Микола Харито через хворобу легенів не пройшов медичну комісію і не потрапив на фронт. У лютому 1915 р. відновився в університеті, але згодом таки був мобілізований до армії, попри висновки медиків.

Після завершення Миколаївського Київського піхотного училища навесні 1917 р. Микола Харито служив на Солом'янці, за рік був мобілізований до російської Добровольчої армії Антона Денікіна і скерований на хутір Тихоріцький. Дивно, але він, колишній борець із самодержавністю, засуджений царською владою за революційну діяльність, опинився у таборі захисників монархії. Восени 1918 р. отримав запрошення на весілля свого університетського товариша Козачинського з Софією Гонсеровою. Підвищена увага до нього з боку сестри нареченої, Віри, викликала неконтрольований спалах ревнощів у ротмістра барона Бонгардена, котрий прибув з Петрограда: Микола Харито був застрелений впритул. Друзі молодого композитора, у головах якого розсипали білі хризантеми з букетів нареченої, хотіли вчинити самосуд над його вбивцею, однак військовий патруль забрав Бонгардена, який був добре напідпитку, на гауптвахту до з'ясування. Після суду барона виправдали, оскільки той заявив, що вбив не суперника, а революціонера. За рішенням Денікіна, Бонгарден був розжалуваний у солдати і скерований до 1-го армійського корпусу генерал-лейтенанта Казановича; його подальша доля невідома.

Микола Харито був похований у військовому мундирі на цвинтарі хутора Тихоріцького. За рік мати перепоховала його у Києві на Лук'янівському кладовищі біля його сестри Олени.

АННА БАГРЯНА: «МОРЕ, ЗАКОХАНЕ В НЕБО...»

ПОЕТИЧНА ХВИЛЯ

Анна Багряна – наша співвітчизниця, яка мешкає в столиці Болгарії, Софії. Переклад оповідання «Втеча з Криму», здійснений Анною, а також її власне оповідання «Обіцянка» наші читачі вже читали – «Кримська світлиця» друкувала їх у попередніх номерах. А сьогодні ми пропонуємо доторкнутися до поетичних творів авторки. «До розподілу літератури на жіночу і чоловічу, як, власне, і до будь-яких гендерних дискусій, ставлюся дуже скептично. Якщо твір цікавий, його читатимуть усі – незалежно від статі чи віку. Я дуже часто пишу свої твори – і поетичні, і прозові – від чоловічого імені. Вважаю, що письменник повинен уміти перекваліфікуватися у своїх героїв і бути цікавим для різних читачів», – каже письменниця в одному з інтерв'ю. Теплі, наче Чорне море, нестримні, як вітер у небі, і відшліфовані, немов граніт кримських гір, вірші Анни Багряної про наш сонячний півострів – до вашої уваги.

не наважився подарувати.

від мене – до мене – від мене – до мене – подібний на хвилю ти хвилюю став ти – тіло морської води

Найсвітліше, що може бути – Сонячна стежка – вона сниться лише у дитинстві і лишається – після нас...

іноді час говорить до нас іменами і ми губимося серед найвищих скель серед найважчих каменів гублячи там кожен свою таємницю – залишаючи нові імена для майбутніх легенд

Навіть мед перед сном не дає заспокоєння, поки думка – мов коні – долинами дикими... Я наснюся тобі, але вже не такою, що сидітиме тихо під темними вікнами.

безвітрово пливуть до якоїсь чужої землі

II

по хвилі

а по хвилі – нова – вже занурює день у чорнильно-полинну тинктуру ти приборканий гребінь у ніч поведеш не злякавшись ні бунту ні бурі

і прибі'єшся на ранок до тих берегів де чекають на тебе смиренно тихі божі птахи де важкі ланцюги розірвуться від крику сирени

ну а поки іще до світань як до мсти опустишся на коліна в молитві отче наш що у морі прости й відпусти і не дай своїм водам зміліти

III

знак

горде море твоє не приймає від мене дарів ні монет ні перлин ні золочених місяцем крапель таємницю найбільшу не хоче навіки забрати щоб звільнити нарешті мене від усіх тягарів

о порі коли ранок дмухне на останній маяк коли сонячне світло засліпить зухвалу стихію вільні крила свої до вітрила прицвяху пришию так подам тобі знак...

МОРЕ

Море – як час: то занадто уповільнене, то надміру прискорене у своєму плінні. Море – як жінка: то холодне й сумне, то гаряче і небезпечне у своїй пристрасті. Море – як порятунок: кожної миті можна переплисти його і опинитися потойбіч. Море – як випадок: несподіване і невідповідне. Море – як ти: розчиняюся у його обіймах.

Хай не буде вінчань і віночків – до берега, але буде печаль від туманного розсипу. Чи впізнаєш мене, притулившись до дерева, у якому душа за життям заголосить?.. І замовкне твій ліс на замовлення вересня, і повернеться час – до зимового відліку, я ж лишатимусь тут – у теплі, у теперішнім, заповівши себе у красу заповідникам...

Навіть мед перед сном не дає заспокоєння, поки спогад рікою – ніяк не зупиниться... Я наснюся тобі, але вже не такою, яку можна отак нерозважливо кинути.

Той, хто наважився піднятися священними сходами життя – вгору – до самого вершечка

Божої гори, одразу ж – неодмінно – забажає спуститися донизу – але для того лише, аби повторити свій шлях – до гори...

Вересень, 2006 р., Ялта

МОРСЬКІ МЕДИТАЦІЇ

I

офіра

кораблі нерозбиті – офіри заждалося море а під небом скляним розтривожена хвилями синь виступає на берег як тать із сумнівних історій про русалок згвалтованих про несміян чи мальвін чи нових роксолан захмелілих від зілля кальяну що шукають султанів не там і не тих і до ніг прилипають уламками мушель щемкі сподівання на богів нептунів на появу нових богунів на якість провидіння на звикле буденне «а що як» береги крайнебесні зникають розмиті в імлі кораблі розбиваються щогли з змов з водою

ІЗ КРИМСЬКОГО ЦИКЛУ

Подарував вітрила – вітру не стало. Подарував човна – висохло море. І лише крила

У НАСТУПНОМУ ЧИСЛІ «КРИМСЬКОЇ СВІТЛИЦІ»

ПШИК «ПІВДЕННОГО ВІТРУ» – 3: ЯК ОКУПАНТИ «ВПИСУВАЛИ КРИМ У СВІТОВИЙ КОНТЕКСТ»

25-27 жовтня у рамках російської пропагандистської концепції «Південний вітер» у Лівадійському палаці за підтримки «постійного представництва республіки Крим (РК) при президенті РФ», «Ділового культурного центру РК» і «Чорноморської асоціації міжнародної співпраці» відбувся черговий раунд «розмов на користь Росії» – V щорічна міжнародна конференція «Крим у сучасному міжнародному контексті. Роль суспільної дипломатії у розвитку і зміцненні євразійської інтеграції». Детальніше про перебіг даного заходу і питання, які на ньому розглядалися, – у матеріалі нашого кореспондента.

ГАЗЕТА «КРИМСЬКА СВІТЛИЦЯ»

Всеукраїнська літературно-публіцистична та мистецька газета

Виходить із 31 грудня 1992 року Свідоцтво про реєстрацію КВ №12042-913ПР від 30.11.2006 р.

Засновники

Міністерство культури України Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка ДП «Національне газетно-журнальне видавництво»

Адреса редакції 03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1; тел.: +38 (044) 498-23-65

Видавець Національне газетно-журнальне видавництво

Генеральний директор Андрій ШЕКУН

Головний редактор Віктор Мерджинський

Дизайн та верстка Марк Канарський, Оксана Кочергіна

Поліграфічний комбінат ТОВ «Типографія «Від А до Я» м. Київ, вул. Колекторна, 38/40 тел.: (044) 563-18-04, 562-28-51 Розповсюдження і реклама тел.: +38 (044) 498-23-64

Редакція не завжди поділяє думки авторів публікацій, відповідальність за достовірність фактів несуть автори. Рукописи не рецензуються і не повертаються. Редакція залишає за собою право скорочувати публікації і виправляти мову. Зміст газети поширюється на умовах ліцензії СС ВУ 3.0, якщо відсутні інші вказівки.

Передплата на газету Передплатна ціна на 2018 р.: на 6 місяців – 153,56 грн. на рік – 304,52 грн.

У передплатній ціні враховано вартість доставки до вашої поштової скриньки і вартість оформлення абонементу.

Передплатний індекс 90269

Наклад 1000 прим. Ціна договірною

ПРИСЯГА

Кладучи долоню на білий аркуш (так починалася Біблія), присягаюся: подолати всі відстані, неможливе зробити можливістю.

Море, закохане в небо, є небом. Небо, закохане в море, є морем: небо в морі і море в небі, неморено, моренобо – бо обрій – як розділовий знак – існує лише в уяві. Наяву обрію не існує.

Присягаюся: завжди починати з білого.

СТОРІНКУ ПІДГОТУВАВ ВАЛЕРІЙ ВЕРХОВСЬКИЙ

